

Потрібен послідовний, систематичний і постійно функціонуючий процес формування інноваційного потенціалу регіону.

ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 4.
2. Заблодская И. В. Памяти Б. Т. Клияненко посвящается : монография / И. В. Заблодская. – Луганськ : Ноулидж, 2010. – 324 с.
3. Карпец О. С. Теоретические основы модели управления инновационной деятельностью региона / О. С. Карпец // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2006. – № 8. – С. 99–104.
4. Ковальова Ю. М. Механізм регулювання соціально-економічного розвитку регіону на основі формування кластерів / Ю. М. Ковальова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 179–187.
5. Крайник О. П. Економічний розвиток регіону : монографія / О. П. Крайник ; за ред. М. І. Долішнього. – Л. : Ліга-Прес, 2002. – 294 с.
6. Митина Н. Н. Венчурное финансирование инновационных проектов региона / Н. Н. Митина // Экономинфо. – 2007. – № 8. – С. 20–25.
7. Музиченко А. С. Організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності в АПК / А. С. Музиченко, Л. М. Малюга // Економіка АПК. – 2009. – № 11. – С. 38–43.
8. Регіональна економіка : навч. посіб. / [Золотарьов А. М., Гіковата Н. К., Кудлай А. В., Петряев О. О., Шумська Г. М.] ; за заг. ред. проф. А. М. Золотарьова. – Х. : ВД «ІНЖЕКТ», 2009. – 368 с.
9. Рудченко О. Ю. Проблемы инновационной деятельности машиностроительной отрасли Черкасского региона / О. Ю. Рудченко, И. В. Космидайло // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2008. – № 11. – С. 85–87.
10. Статистичний щорічник Луганської обл. за 2009 рік. Ч. II / за ред. С. Г. Пілієва. – Луганськ : Головне управління статистики у Луганській області, 2009. – 509 с.
11. Шевцова Г. З. Теорія і практика інноваційної діяльності : навч. посіб. / Г. З. Шевцова, З. Н. Мемедяєв. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 264 с.
12. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / Я. А. Жаліло, О. С. Бабанін, Я. В. Белінська та ін. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2009. – 142 с.
13. Яненко І. Г. Організаційний ресурс інноваційного розвитку регіонів / І. Г. Яненко // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2008. – № 11. – С. 83–85.

УДК 330.542

ДИНАМІКА ВАЛОВОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Т. В. Черничко, кандидат економічних наук

Значне погіршення світової економічної кон'юнктури, кризові прояви в розвитку економіки України потребують дослідження тенденційності кількісних та якісних характеристик, які відбуваються в різних сферах економічної діяльності. Основним чинником покращення макроекономічних показників є зростання величини доданої вартості. Дослідження динаміки обсягів і структури валової доданої вартості за видами економічної

діяльності дозволяє не тільки виявити основні проблеми розвитку української економіки, а й розробити комплекс заходів щодо забезпечення стабільного та довгострокового економічного зростання.

В Україні теоретико-методологічні та практичні розробки в галузі національного рахівництва та макроекономічного аналізу здійснювали такі вчені-економісти, як В. Бесєдін, В. Геєць, І. Євдокимова, Б. Кваснюк, І. Крю-

кова, В. Литвинов, І. Лукіновим, М. Міхалевич, Б. Панасюк, Т. Приходько, А. Євченко, В. Рябошлик, М. Скрипниченко, В. Юрчишин та ін.

Метою статті є виявлення та оцінка чинників покращення якісних характеристик економічного розвитку України на основі аналізу динаміки та структури валової доданої вартості за видами економічної діяльності. Для вирішення цих проблем були поставлені такі завдання: дослідити динаміку валової доданої вартості за видами економічної діяльності; зіставити параметри структури валової до-

даної вартості за період 2004–2009 рр. та у першому кварталі 2010 р.; виявити негативні та позитивні аспекти зміни структури валової доданої вартості в Україні.

Аналіз статистичної інформації за перший квартал 2010 р. дозволяє визначити певні позитивні тенденції в розвитку економіки України. Порівняно з аналогічним періодом 2009 р. спостерігається значне покращення динаміки валової доданої вартості практично за всіма видами економічної діяльності, крім будівництва (табл. 1).

Таблиця 1

Валова додана вартість за видами економічної діяльності [1, 2, 3, 4]

Вид економічної діяльності	I квартал 2008 р.	I квартал 2009 р.	I квартал 2010 р.	Відсотків до відповідного кварталу попереднього року (у постійних цінах 2007 р.)	
				2009 р.	2010 р.
Сільське господарство мисливство та лісове господарство	4963	5084	6253	-1,1	6,1
Добувна промисловість	9813	8050	11953	-16,9	2,6
Переробна промисловість	37057	28835	33974	-35,8	12,4
Будівництво	6893	4019	4461	-54,3	-19,2
Торгівля	25589	27012	29056	-13,2	2,2
Діяльність транспорту та зв'язку	19471	22475	28095	-14,4	3,6
Освіта	10069	11552	12742	-0,7	1,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5968	7011	8220	-3,9	1,2
Інші види економічної діяльності	38642	49932	54719	-8,8	0,7
Валова додана вартість	159690	159274	188616	-19,6	4,5

Найбільш високими темпами зростає розмір валової доданої вартості у переробній промисловості (на 12,4 % в першому кварталі 2010 р. порівняно з аналогічним періодом 2009 р.) і в сільському господарстві (на 6,1 %). Промисловість і сільське господарство є визначальними сферами економічної діяльності. Тому покращення кількісних характеристик за даними видами економічної діяльності впливають на динаміку інших сфер, і перш за все тих, що надають послуги з оптової та роздрібно-торгівлі, транспортування послуг.

Дослідження тенденцій змін у структурі ВДВ на основі визначення змін абсолютних часток за видами економічної діяльності (табл. 2) доводить стійкі негативні тенденції розвитку переробної промисловості (зменшен-

ня на 0,4 % (2004–2009 рр.) та на 4,2 % (2008–2009 рр.), у будівництві (зменшення на 1,4 % (2004–2009 рр.) та на 1,3 % (2008–2009 рр.). На фоні позитивної динаміки в 2009 р. частка сільського господарства в загальному обсязі ВДВ зменшилась протягом аналізованого періоду на 2,6 % (у 2004 р. частка сільського господарства у ВД становила 10,8 %, а в 2009 р. лише 8,2 %). Протягом 2004–2008 рр. спостерігалось поступове зростання частки добувної промисловості в загальному обсязі ВДВ, проте в 2009 р. відбулося різке зменшення – на 1,7 %.

У першому кварталі 2010 р. у створенні валової доданої вартості основні частки належать переробній промисловості (18 %), оптової і роздрібній торгівлі (15 %), транспорту (13 %) (рис. 1).

Таблиця 2

**Частка валової доданої вартості за видами економічної діяльності,
2004–2009 рр. і I квартал 2010 р. [3, 4]**

Вид економічної діяльності	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	I квартал 2010 р.	Абсолютні зміни	
								2004–2009 рр.	2008–2009 рр.
Сільське господарство мисливство та лісове господарство	10,8	9,5	6,6	7,6	7,8	8,2	3,3	-2,6	0,4
Добувна промисловість	3,6	4,3	4,6	4,8	6,2	4,4	6,3	0,8	-1,7
Переробна промисловість	18,6	17,9	24,1	23,4	22,4	18,2	18,0	-0,4	-4,2
Будівництво	4,2	4,0	5,3	5,1	4,1	2,8	2,4	-1,4	-1,3
Оптова та роздрібна торгівля	11,9	11,5	16,2	14,6	15,7	15,4	15,4	3,6	-0,3
Транспорт	12,4	12,0	11,2	11,0	10,5	13,0	14,9	0,6	2,5
Освіта	4,7	5,1	5,5	5,8	5,7	6,0	6,8	1,3	0,3
Охорона здоров'я і соціальна допомога	3,2	3,2	3,3	3,6	3,5	4,0	4,4	0,8	0,5
Інші види економічної діяльності	19,3	21,7	23,1	24,3	25,1	30,4	29,0	11,1	5,3
Валова додана вартість	100	100	100	100	100	100	100	-	-

Рис. 1. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності, I квартал 2010 р. [3]

З метою визначення галузевих тенденцій у створенні валової доданої вартості доцільним є розрахунок абсолютної величини зміни частки окремих видів економічної діяльності у створенні валової доданої вартості за I період (I квартал 2008 р. – I квартал 2009 р.) та II період (I квартал 2009 р. – I квартал 2010 р.) (табл. 1). Він проводить шляхом визначення відмінності між часткою і-го елементу структури в періоді, що аналізується, та базовому.

За результатами змін можливим є визначення індексу структурних зрушень у країні.

Індекс структурних змін в I періоді становить:

$$I_{c.z.} = \frac{|a_1| + |a_2| + \dots + |a_i| + \dots + |a_n|}{n} = 16,57.$$

Індекс структурних змін в II періоді становить:

$$I_{с.з.} = \frac{|a_1| + |a_2| + \dots + |a_i| + \dots + |a_n|}{n} = 5,48.$$

На основі результатів зіставлення індексів структурних змін за два аналізовані періоди можна зробити висновок, що зменшення величини валової доданої вартості за період економічної кризи 2008–2009 рр. відбувалося більш швидкими темпами, ніж поступовий вихід української економіки з неї. Таким чином,

говорити про позитивні тенденції в розвитку української економіки ще завчасно.

Зменшення валової доданої вартості може проходити за двома основними напрямками:

- 1) зростанням проміжного споживання;
- 2) зменшенням обсягів випуску за видами економічної діяльності.

Тенденція до зменшення обсягів виробництва є характерною практично для всіх видів економічної діяльності (рис. 2).

Рис. 2. Обсяг випуску товарів і послуг за окремими видами економічної діяльності [1, 2, 3]:

□ – I кварта 2008 року; ▨ – I квартал 2009; ▩ – I квартал 2010 року

У I кварталі 2009 р. обсяг випуску в промисловості та сільському господарстві зменшується порівняно з аналогічним періодом попереднього року. В 2009 р. спостерігається зменшення обсягів виробництва (у відсотках до 2008 р.) за наступними видами промислової діяльності: добувна промисловість (на 17,2 %), переробна промисловість (на 36,8 %), будівництво (56,0 %) [2].

Значною є частка проміжного споживання в структурі кінцевого продукту аналізованих галузей: у сільському господарстві вона становила в 2008 р. 58,2 % в обсязі валового випуску галузі; в добувній промисловості – 47,7 %; в обробній промисловості – 75,0 %. Комплексна дія цих чинників і призводить до зменшення частки валової доданої вартості цього виду економічної діяльності.

Проведене дослідження доводить, що заходи державної регуляторної діяльності повинні бути спрямовані на стимулювання обсягів виробництва в таких групах галузей, як сільське та лісове господарство, за умови стабільних темпів приросту валової доданої вартості в обробній промисловості та сфері послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валовий внутрішній продукт і валовий національний дохід України за I квартал 2008 року [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua/express/expr2010/04_10/103.zip
2. Валовий внутрішній продукт і валовий національний дохід України за I квартал 2009 року [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики

- України. – Режим доступу :
http://ukrstat.gov.ua/express/expr2010/03_10/78.zip
3. Валовий внутрішній продукт і валовий національний дохід України за I квартал 2010 року [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу :
http://ukrstat.gov.ua/express/expr2010/06_10/162.zip
4. Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності (2001–2008 рр.) [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу :
http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_u.htm

УДК 330:005.44

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНА СТАДІЯ В РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

В. В. Столяров

На рубежі минулого й нинішнього століть глобалізація затвердилася як одна з головних, фундаментальних тенденцій розвитку світового господарства. Констатація цієї обставини стала неодмінним атрибутом численних науково-дослідних публікацій і практично всіх підручників зі світової економіки та міжнародних економічних відносинах. Унаслідок значимості реальної ролі глобалізації в житті сучасного суспільства вона знову й знову стає предметом наукових досліджень в усьому світі. Разом з тим навіть таке принципове питання, як взаємозв'язок категорій «глобалізація» і «інтернаціоналізація» трактується далеко не однозначно. Тому необхідно викласти наше бачення даної проблематики на тлі інших поглядів.

Проблемам глобалізації та інтернаціоналізації присвячені наукові праці багатьох економістів. Серед них можна виділити праці вітчизняних і російських економістів О. Білоруса, В. Губенко, Ю. Губені, А. Евдокімова, Н. Колесова, В. Колонтай, Н. Косолапова, Н. Медведєва, В. Толстих та інших учених. Питання інтернаціоналізації вивчали І. Владімірова, Л. Кістерський, В. Славинский, В. Стапененко, О. Шаповалів, А. Чухно і ін. У цих працях неоднозначно оцінюються мета й наслідки інтернаціоналізації господарського життя. Прогнозуються обґрунтовані негативні наслідки, а також не завжди обґрунтовані рай-

дужні перспективи подальшого розвитку процесів глобалізації. Тому досліджуване питання вимагає подальшого детального вивчення.

Метою дослідження є з'ясування взаємозв'язку між поняттями «глобалізація», «інтернаціоналізація господарського життя», «міжнародне економічне співробітництво» і «міжнародна економічна інтеграція».

Одним із ключових процесів розвитку світової економіки на межі ХХ–ХХІ ст. є прогресуюча глобалізація, тобто якісно новий етап у розвитку інтернаціоналізації господарського життя.

Відношення до глобалізації як фахівців, так і всіх жителів нашої планети дуже неоднозначне, а часом і діаметрально протилежне. Це пов'язане з різними поглядами на наслідки глобалізаційних процесів, у яких одні вбачають серйозну погрозу світовій економічній системі, а інші бачать кошти подальшого прогресу економіки.

Для характеристики сучасних процесів у світовій економіці в літературі також часто використовуються терміни «інтеграція» і «інтернаціоналізація». Варто відзначити, що нерідко поняття «інтернаціоналізація» і «глобалізація» ототожнюються, що, на наш погляд, неправильно. Як говорив Р. Декарт: «Визначте значення слів, і ви позбавите людство від половини його оман». Тому найважливішим методологічним і практичним питанням